

Що в сфері академічної доброчесності пропонує робити Рада Європи?

БЮЛЕТЕНЬ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»
Випуск № 26 || Жовтень 2022 року

Бюлетень (якому, до речі, цими днями виповнюється три роки) цього разу виходить у дещо зміненому форматі. Якщо ми традиційно висвітлюємо авторські погляди на шляхи поліпшення тих чи тих університетських процесів або реагування на більш системні проблеми, то сьогоднішній номер бюлетеня пропонує читачам повний неофіційний переклад документа, нещодавно ухваленого Комітетом міністрів Ради Європи.

Комітет міністрів розробив низку рекомендацій, покликаних реагувати на поширення традиційних та нових форм обману в сфері освіти. Цікаво, що в багатьох позиціях цей документ суголосний положенням, віддзеркаленим у розробленому Нацагенством із забезпечення якості вищої освіти проєкті Закону України «Про академічну доброчесність» (див. <https://cutt.ly/WBQybkm>). Велику увагу в обох документах приділено обмеженню діяльності та реклами комерційних компаній, що надають «послуги» з підготовки академічних текстів на замовлення. Підкреслено центральну роль внутрішніх політик закладів освіти у просуванні доброчесних практик. Нікуди не поділася й необхідність запобігати академічному плагіату. Втім, у нашому законодавстві ще не віддзеркалено важливу позицію Комітету міністрів щодо необхідності гарантувати викривачам проявів академічної недоброчесності рівень захисту, аналогічний до захисту викривачів корупції. Фактично йдеться про дискусію навколо питання «чи розглядати анонімні повідомлення про порушення академічної доброчесності?». Документ нижче каже «так». Чинне українське законодавство наразі дає протилежну відповідь. Сподіваємось, останнє незабаром зміниться, зокрема й завдяки адаптації українського законодавства до загальноєвропейської рамки.

РЕКОМЕНДАЦІЯ CM/Rec(2022)18

КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ ЩОДО БОРТЬБИ З ОБМАНОМ У СФЕРІ ОСВІТИ

Прийнято Комітетом міністрів 13 липня 2022 року на 1440-му засіданні заступників міністрів

ПРЕАМБУЛА

КОМІТЕТ МІНІСТРІВ, відповідно до положень Статті 15.b Статуту Ради Європи (ETS № 1),

Беручи до уваги, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами, зокрема шляхом реалізації спільних заходів у сфері освіти і культури;

Беручи до уваги, що боротьба з обманом і поширення принципів етики, прозорості та доброчесності у сфері освіти належать до компетенції органів державної влади;

Враховуючи:

- Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (ETS № 5) та Протокол до неї (ETS № 9), зокрема Статтю 2 Протоколу про право на освіту;
- Європейську культурну конвенцію (ETS № 18);

- Європейську соціальну хартію (переглянуту) (ETS № 163);
- Конвенцію про визнання кваліфікацій з вищої освіти у Європейському регіоні (ETS № 165, Лісабонська конвенція);
- Заключну декларацію 24-го засідання Постійної конференції міністрів освіти Ради Європи, яке пройшло у м. Гельсінкі 26 та 27 квітня 2013 року;
- Рекомендацію CM/Rec(2007)6 Комітету міністрів державам-членам щодо публічної відповідальності за вищу освіту та дослідження;
- Рекомендацію CM/Rec(2012)7 Комітету міністрів державам-членам щодо відповідальності державних органів за академічну свободу та інституційну автономію;

- Рекомендацію СМ/Rec(2012)13 Комітету міністрів державам-членам щодо забезпечення якісної освіти, із зазначенням, що етика, прозорість та доброчесність є передумовами досягнення високої якості освіти;
- Рекомендацію СМ/Rec(2019)9 Комітету міністрів державам-членам щодо виховання культури професійної етики у педагогічній професії;
- Керівні принципи ЮНЕСКО/Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) із забезпечення якості у сфері транскордонної вищої освіти (2005);
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966);
- Рекомендацію СМ/Rec(2014)7 Комітету міністрів державам-членам щодо захисту викривачів та Рекомендацію Парламентської асамблеї 2162 (2019) «Удосконалення захисту викривачів по всій Європі», а також відповідь на цю Рекомендацію, ухвалену Комітетом міністрів;

Беручи до уваги розвиток сектора освіти та появу нових форм кваліфікацій, включно із сертифікацією від закладів вищої освіти, закладів професійної освіти чи інших надавачів послуг та представників сфери;

Беручи до уваги, що держави-члени відповідають за організацію та зміст власних систем освіти згідно з національним законодавством, нормами, компетенціями, практиками та міжнародними угодами;

Беручи до уваги, що обман завжди був елементом сфери освіти, але розвиток нових технологій посприяв поширенню цього явища;

Беручи до уваги, що технології також можна використовувати як засіб боротьби з обманом у сфері освіти і як інструмент поширення принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті;

Беручи до уваги, що обман у сфері освіти становить загрозу для:

- права на якісну освіту на національному та міжнародному рівнях, а також для рівних можливостей навчання й захисту всіх громадян;
- довіри до якості, справедливості та професіоналізму систем і закладів освіти у кожній державі-члені, а отже, й прозорості, гарантій якості, міжнародної мобільності студентів та можливостей працевлаштування;
- економіки кожної держави-члена;
- надійності регульованих професій, включно з медичним сектором, а також зайнятості на державній службі в кожній державі-члені;

- міжнародної репутації кожної держави-члена та довіри до її демократичної системи, національної та громадської безпеки, а також довіри до механізмів взаємного визнання ступенів та кваліфікацій;

Переконавшись у необхідності європейського реагування та вжиття заходів щодо цього феномена;

Переконавшись у потребі в універсальному міжнародному інструменті для боротьби з обманом у сфері освіти та поширення принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті,

1. Рекомендує урядам держав-членів, згідно з визначеннями та заходами, описаними в Додатку, з повагою до конституційних структур та дотриманням національного й місцевого контекстів, а також відповідно до їхніх освітніх систем:

- i. ефективно розробити, поширювати й заохочувати якісну освіту шляхом ліквідації заходів та діяльності, які сприяють обману у сфері освіти, на своїй території та на міжнародному рівні, наскільки це можливо;
- ii. вжити необхідних заходів для захисту учнів, студентів, дослідників та персоналу на всіх освітніх рівнях від організацій та осіб, які беруть участь у маркетингу та поширенні освітніх послуг, що становлять обман, за допомогою інтернету, соціальних мереж, реклами та інших засобів;
- iii. забезпечити підтримку в реалізації запобіжних і захисних заходів закладами освіти та впливовими заінтересованими сторонами у сфері освіти і працевлаштування, а також у поширенні культури рівних можливостей на всіх рівнях в усіх секторах освіти й навчання та при переході між цими секторами;
- iv. тримати під наглядом розвиток технологій, які можуть сприяти діяльності, що становить обман у сфері освіти;
- v. сприяти міжнародній співпраці та обміну досвідом у цій сфері за допомогою платформи ETINED Ради Європи щодо етики, доброчесності та прозорості у сфері освіти;
- vi. забезпечити переклад цієї Рекомендації офіційною(ими) мовою(ами) відповідних країн та якнайбільше поширення тексту.

2. Зобов'язується переглянути результати реалізації цієї Рекомендації за п'ять років після її ухвалення.

ДОДАТОК ДО РЕКОМЕНДАЦІЇ СМ/REC(2022)18

1. Мета і сфера застосування

Ця Рекомендація спрямована на те, щоб сприяти державам-членам у боротьбі з обманом у сфері

освіти та підтримати принципи етики, прозорості та доброчесності в освіті, а отже, допомогти їм забезпечити право на освіту для всіх здобувачів.

Усі заходи, що містяться в цій Рекомендації, стосуються доступу до освіти та всіх рівнів і форм освіти від дошкільної до вищої, включно з професійно-технічною освітою, навчанням на робочому місці, навчанням упродовж життя та освітою дорослих, яке забезпечують усі заклади освіти — державні, приватні, прибуткові чи неприбуткові, — фонди чи будь-які інші визнані форми закладів освіти.

Рекомендація підкреслює відповідальність органів державної влади та/або професійних органів та приватних організацій і приватних компаній за культивування принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті, а також боротьби з обманом у сфері освіти.

2. Визначення

Для цілей цього тексту нижче наведено основні терміни, пов'язані з обманом у сфері освіти.

«Кодекси професійної етики» — це вираження моральних та етичних цінностей і принципів, які слугують для розробки та підтримання етики освітнього процесу на всіх рівнях та в усіх аспектах. Базуючись на ключових цінностях Ради Європи, вони спрямовані на просування демократії, прав людини та верховенства права, а також віддзеркалюють потужне та ефективне зобов'язання щодо підтримки рівності, справедливості та інклюзії у сфері освіти.

«Принципи ETINED» — це принципи та цінності, розроблені платформою ETINED Ради Європи щодо етики, доброчесності та прозорості у сфері освіти згідно з її мандатом, які ґрунтуються на концепції, що якісна освіта можлива, а боротьба з обманом у сфері освіти ефективна за умови, що всі важливі сектори суспільства суворо дотримуватимуться фундаментальних етичних принципів як у громадському, так і в професійному житті, при цьому покладаючись на правові норми і структури. Мандат платформи ETINED спрямовано на розробку та підтримку культури демократії та участі, що базується на принципах етики, прозорості та доброчесності у сфері освіти.

«Обман у сфері освіти» означає поведінку або діяльність, яка відбувається у сфері освіти і спрямована на обман та отримання нечесної переваги. Це включає: (i) діяльність «фабрик дипломів», «фабрик акредитацій», «візових фабрик», «фабрик рефератів» та «банків рефератів», як визначено нижче; (ii) видавання себе за іншу особу, повністю або частково беручи на себе виконання будь-якої роботи чи завдання, яке вимагається в межах програми від зарахованого на навчання здобувача освіти; (iii) незаконне чи неправомірне використання справжніх документів; (iv) плагіат; (v) виготовлення або використання підроблених чи фальшивих документів або таких, які містять плагіат; та (vi) пропонування невизнаних чи неакредитованих кваліфікацій з наміром введення в оману іншої особи.

«Шахрайські надавачі освітніх послуг» включають «фабрики акредитацій», «фабрики дипломів»,

«фабрики рефератів», «банки рефератів» та «візові фабрики», які працюють окремо або входять до більших установ.

«Фабрика акредитацій» — це установа чи організація (будь-якої організаційно-правової форми), яка не має ані визнання національних компетентних органів, ані законного дозволу будь-якої держави-члена на надання акредитації для освітніх програм чи видачі дипломів та яка працює з наміром введення в оману роботодавців, студентів або громадськості.

«Фабрика дипломів» (або «фабрика освітніх ступенів») — це установа або організація, не визнана національними компетентними органами чи організаціями як установа, що має законну акредитацію або дозвіл будь-якої держави-члена на видачу дипломів чи присудження кваліфікацій та яка має на меті видачу таких дипломів чи кваліфікацій шляхом введення в оману.

«Фабрика рефератів» (або «надавач послуг з підготовки академічних творів на замовлення»¹) — це організація або фізична особа, яка зазвичай присутня в інтернеті та укладає договори зі студентами чи їхніми представниками з метою повного або часткового виконання одного або декількох завдань (включно зі студентськими письмовими роботами, такими як реферати², проєкти, дипломні роботи чи дисертації) задля фінансової вигоди, незалежно від наявності плагіату в такій роботі, що призводить до однієї з форм порушення академічної доброчесності. Задля уникнення сумнівів термін «фабрика рефератів» не включає надавачів приватних репетиторських послуг, які законно працюють згідно з національним законодавством чи нормами.

«Банк рефератів» — це організація чи фізична особа, в якій студенти можуть придбати готові письмові роботи на теми, актуальні для їхньої сфери навчання.

«Візова фабрика» — це установа чи організація (будь-якої організаційно-правової форми), що не має визнання як заклад освіти з боку національних компетентних органів або законного дозволу будь-якої держави-члена на ведення діяльності, але оманливо представляється таким з метою обходу міграційного законодавства шляхом надання підтримки при поданні на візи чи інші дозволи, які

¹ В англійському оригіналі — «a provider of contract cheating services». Поняття «contract cheating» не має дослівного перекладу українською. Ми зустрічали напівдослівний варіант «контрактний плагіат»; в чотирнадцятому випуску бюлетеня пропонувалось послуговуватися виразом «аутсорсинг завдань». Тут подаємо вираз у редакції проєкту Закону України «Про академічну доброчесність». — Прим. ред.

² В оригіналі — «essays», поняття, що в українській освітній системі може включати реферати, есе, курсові роботи тощо. — Прим. ред.

дають право студентам перебувати, навчатися, працювати чи здійснювати доступ до громадських фондів у певній державі-члені або групі держав-членів (наприклад, у Шенгенській зоні) в межах загальної візової схеми.

«Заінтересовані сторони сфери освіти» — це шкільні вчителі, викладацький склад закладів вищої чи інших форм післяшкільної освіти, учні та студенти на всіх рівнях здобуття освіти, батьки, опікуни чи доглядачі учнів та студентів, роботодавці, керівники та менеджери освітньої системи та всіх секторів освіти і навчання в контексті формальних та/або неформальних навчальних процесів, представники конференцій керівників закладів та аналогічних органів, відповідні державні службовці, представники професійних спілок, політичні лідери та представники широких кіл громадянського суспільства.

«Плагіат» означає використання роботи, ідей, змісту, структур чи зображень без належного зазначення авторства чи визнання оригінального джерела їх походження, особливо якщо від роботи очікується оригінальність. Термін «сплагіачений» застосовується до вказаних ідей, змісту, структур чи зображень.

«Кваліфікації» включають усі форми сертифікації, що проводиться компетентним органом, який під час атестації засвідчує успішне завершення освітньої програми, включно з сертифікатами, виданими надавачами послуг, професійними чи трудовими організаціями та асоціаціями. Цей термін включає нові форми сертифікації, які можуть запроваджуватись у майбутньому.

Через безперервний розвиток технологій перелік термінів та визначень, які стосуються обману в сфері освіти, не є вичерпним та підлягає періодичному оновленню.

3. Підвищення рівня обізнаності й інформування

Держави-члени мають забезпечити постійне поширення принципів ETINED усіма закладами освіти та серед усіх заінтересованих сторін сфери освіти, а також встановлення однакових стандартів якості та етики в освітніх системах усіх закладів незалежно від їхнього формального статусу в національних освітніх системах. Це має досягатися відповідними заходами щодо інформування та підвищення рівня обізнаності про запобігання обману у сфері освіти, а також шляхом теоретичного та практичного об'єднання механізмів забезпечення якості та інших відповідних регуляторних механізмів для поширення принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті на всіх рівнях згідно з національним законодавством.

Держави-члени мають надати настанови стосовно методів запобігання обману у сфері освіти та поширення принципів етики, прозорості та доброчесності в усіх закладах освіти, серед учнів та студентів, а також їхніх представників на всіх рівнях, професійних організацій та інших заінтересованих сторін сфери освіти.

4. Навчання

Державам-членам рекомендується вжити належних заходів для забезпечення адекватного та безперервного навчання у сфері запобігання обману в освіті, а також для культивування принципів етики, прозорості та доброчесності серед усіх професіоналів у секторі освіти, набору персоналу і працевлаштування.

5. Плагіат і використання документів та змісту, що містять плагіат

Для боротьби з плагіатом і використанням робіт, які містять плагіат, учні, студенти, дослідники та персонал мають одержати підтримку від закладів освіти у розвитку належних навичок критичного мислення, написання академічних робіт та досліджень на кожному етапі навчання в межах освітніх систем кожної держави-члена, таким чином забезпечуючи обізнаність та посилення захисту від обману у сфері освіти. Всі освітні програми, передбачені чи не передбачені законом, мають зосереджуватись на розвитку впевненості студентів у власній академічній спроможності та на запобіганні діяльності, яка становить обман у сфері освіти.

Державам-членам рекомендується вжити заходів у межах національної законодавчої бази, щоб надати якомога більше можливостей закладам освіти, спираючись на внутрішнє нормативно-правове регулювання, заборонити та ліквідувати обман в освіті у формі плагіату та зловживання матеріалами, достовірність яких неможливо перевірити, та матеріалами, що містять плагіат чи фальсифікації, при призначенні чи процедурах підвищення академічного персоналу, вчителів та інших професіоналів у сфері освіти.

Державам-членам слід вжити заходів на національному чи інституційному рівні, щоб запровадити та розвивати технічні рішення ідентифікації обману в освіті, особливо у світлі поширення можливостей проходити навчання та оцінювання онлайн.

6. Реклама та поширення обману у сфері освіти

Державам-членам рекомендується вжити заходів згідно з національним законодавством для заборони реклами та поширення шахрайських освітніх послуг як у друкованих джерелах, так і в онлайн-засобах, включно з соціальними мережами та інтернетом.

7. Нормативно-правова база, закони та практики

Державам-членам рекомендується вжити всіх необхідних та відповідних заходів для використання чинного законодавства, настанов чи практик для ліквідації обману у сфері освіти, а також припинення діяльності шахрайських надавачів освітніх послуг. Їм також слід розглянути можливість запровадження необхідного нового законодавства чи політик і заохочувати всі заклади освіти прийняти положення, які відповідають вказаній цілі.

Виконуючи цю вимогу, держави-члени та освітні чи навчальні організації мають вжити належних заходів для захисту прав учнів, студентів, дослідників та персоналу.

8. Кодекси професійної поведінки

Держави-члени та заклади освіти мають за допомогою національного законодавства та/або інституційних норм встановити чіткі кодекси професійної поведінки на основі принципів ETINED, що регулюють усі аспекти освіти, які можуть зазнати впливу обману/шахрайства, включно з керівництвом, менеджментом та людськими ресурсами. Законодавство або регламенти мають забезпечити об'єктивний процес впровадження кодексів професійної поведінки.

9. Термінологія у сфері освіти

З метою ліквідації всіх форм введення в оману з боку шахрайських надавачів освітніх послуг державам-членам рекомендується вжити будь-яких необхідних заходів у межах їхньої національної законодавчої бази, щоб забезпечити ефективний захист усієї актуальної термінології та перекладів такої термінології від зловживання чи оманливого використання в межах їхніх освітніх систем. Особливу увагу слід приділити інституційним та науковим званням і номенклатурі [освітніх] ступенів та кваліфікацій.

Держави-члени мають фіксувати, періодично оновлювати й надавати у публічно доступному форматі актуальні дані та інформацію про заклади, що було визнано чи акредитовано як надавачі освітніх послуг у межах їхніх освітніх систем. Крім того, державам-членам рекомендується публікувати у національному законодавстві точну і надійну інформацію про визнання [освітніх] ступенів та кваліфікацій, документів державного та/або інституційного зразка.

10. Охорона здоров'я, безпека та освіта майбутніх поколінь

Державам-членам рекомендується вжити всіх відповідних заходів для захисту суспільства від обману у сфері освіти шляхом забезпечення автентичності й доброчесності академічних та/або професійних кваліфікацій і дипломів про вищу освіту, які мають прямий чи опосередкований вплив на сферу охорони здоров'я, безпеку, фізичний, психічний та соціально-економічний добробут нинішніх та майбутніх поколінь.

11. Викривачі

Державам-членам та закладам освіти рекомендується забезпечити свободу у викритті проблем, пов'язаних із обманом у сфері освіти та академічною доброчесністю, шляхом забезпечення об'єктивного процесу для подання скарг на додаток до засобів захисту, що надаються згідно з відповідним національним законодавством для викривачів. Вони також мають забезпечити об'єктивний

та неупереджений процес для осіб та організацій, звинувачених в обмані у сфері освіти.

12. Використання цифрових рішень

Держави-члени мають вжити всіх необхідних заходів для забезпечення доступності й цілісності даних, пов'язаних зі студентами, кваліфікаціями та документами про освіту, через цифрові рішення, які відповідають законам про захист персональних даних, у тому числі надійні цифрові реєстри для використання студентами та безпечні системи обміну документами. Якщо це технічно можливо, вони також мають надавати прості, доступні та багатомовні послуги перевірки автентичності документів про освіту та професійних сертифікатів.

Державам-членам рекомендується дослідити потенціал наявних цифрових інструментів та, якщо це можливо, запровадити нові технології з метою ліквідації всіх форм обману у сфері освіти та діяльності шахрайських надавачів освітніх послуг.

13. Дослідження

Держави-члени мають підтримувати і заохочувати проведення досліджень щодо обману у сфері освіти з метою вивчення його причин та наслідків, а також досліджень ефективності заходів, ужитих для запобігання та/або боротьби з обманом. Їм також рекомендується співпрацювати з фізичними особами, організаціями та державами-членами, які займаються міжнародними дослідженнями у цій сфері.

14. Міжнародна співпраця

Державам-членам слід співпрацювати в боротьбі з обманом у сфері освіти та в переслідуванні порушників або в будь-яких інших формах правового захисту, щоб будь-яку організацію чи особу, які повністю або частково ведуть свою діяльність на території держави-члена, можна було притягнути до відповідальності за надання послуг, пов'язаних із обманом у сфері освіти. Це стосується навіть випадків, коли надання таких послуг або укладання відповідного контракту щодо таких послуг відбувається повністю за межами зазначеної держави-члена і вигода чи перевага, передбачена організацією чи особою, має бути одержана в іншому місці.

Крім того, держави-члени мають співпрацювати з міжнародними ініціативами для припинення діяльності шахрайських надавачів освітніх послуг, які працюють як на їхній території, так і поза її межами, включно з випадками доступу до такої діяльності через інтернет або якщо така діяльність в інший спосіб здійснюється на території держави-члена, але при цьому походить з іншої країни. Рекомендується досягти цієї мети за допомогою запровадження процесу моніторингу національної та міжнародної діяльності, обміну інформацією та співпраці, включно з правоохоронними заходами через правоохоронні органи та агенції.

Держави-члени погоджуються докласти зусиль для обміну інформацією через наявні міжнародні мережі.

15. Збір даних

З метою стимулювання та підтримки міжнародної співпраці у запобіганні обману у сфері освіти та для забезпечення можливостей інформування і проведення порівняльних досліджень держави-члени мають підтримувати і заохочувати систематичний збір статистичних даних щодо діяльності шахрайських надавачів освітніх послуг у сумісному форматі, що встановлюється Радою Європи.

16. Моніторинг

Державам-членам рекомендується запровадити систему моніторингу обману у сфері освіти та діяльності шахрайських надавачів освітніх послуг. Така система має включати систему інформування визначеної агенції контролю якості, омбудсмена чи іншого центрального органу закладами освіти

та іншими заінтересованими сторонами у сфері освіти для надсилання повідомлень визначеній агенції контролю якості, омбудсмену чи іншому центральному органу, створеному згідно з національним законодавством, зі спеціальним посиленням на роль представництв мережі ENIC/NARIC (Європейська мережа інформаційних центрів у європейському регіоні / Національні інформаційні центри з питань академічного визнання у Європейському Союзі) у кожній державі-члені та їх мережах, а також з посиланням на Комітет Лісабонської конвенції.

17. Оцінка та аналіз

Державам-членам рекомендується регулярно проводити оцінку стратегій та політик, прийнятих ними згідно з цією Рекомендацією, та адаптувати їх відповідним чином. Держави-члени мають публікувати результати таких оцінок на платформі ETINED. За потреби вони можуть прохати Раду Європи та платформу ETINED про допомогу.

ПЕРЕКЛАД З АНГЛІЙСЬКОЇ: Юлія СІРОШ

ЛІТЕРАТУРНА РЕДАКТОРКА: Світлана ГЛУЩИК

ПЕРЕДНЄ СЛОВО, ВЕРСТКА: Євген НІКОЛАЄВ

УСІ ВИПУСКИ БЮЛЕТЕНЯ ЧИТАЙТЕ НА РЕСУРСІ
WWW.SKEPTIC.IN.UA

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції, викладені у цій публікації, є позицією авторів та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

Ця публікація поширюється на умовах ліцензії CREATIVE COMMONS: Із Зазначенням Авторства — Некомерційна — Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна (CC BY-NC-SA 4.0)